

Grŵp Trawsbleidiol Deddf Aer Glân i Gymru
Microsoft Teams

6^{ed} Hydref 2022, 12pm-1pm

Yn bresennol:

MS:

Delyth Jewell AS (DJ)
Huw Irranca-Davies AS (HID) (ymunodd tua diwedd y cyfarfod)
David Rees AS
Hefin David AS (a gynrychiolir gan Alexander Still)
John Griffiths AS (a gynrychiolir gan Shah Alom Shumon)
Mike Hedges AS (cynrychiolir gan Ryland Doyle)
Rhys ab Owen AS (cynrychiolir gan Ioan Bellin)

Heb fod yn MS

Joseph Carter (JC)
Antonia Fabian (FfG)
Katherine Lowther (KL)
Huw Brunt (Bwrdd Iechyd)
Ciaran Donaghy (CD)
Cyng Barry Mellor (BM)
Cyng Dan De'Ath (CIr) (DD)
Cyng Yvonne Forsey (YF)
Gwenda Owen (GO)
Haf Elgar (AU)
Hannah Peeler (HP)
Joe Rossiter (JR)
Joshua James (JJ)
Cyng Keith Henson (KH)
Laura Cropper (LC)
Meriel Harrison (MH)
Hannah Morgan (HM)
Oliver John (OJ)
Patrick Williams (PW)
Sophie O'Connell (SOC)
Olwen Spiller (OS),
Cyng Caro Wild (CW)
Rhian Williams (RW)
Paul Willis (PW)
Greg Pycroft (Meddyg Teulu)
Oana Ineciu (OI)
Mathew Norman (MN)

Croeso a Chyflwyniadau – Delyth Jewell AS

Croesawodd DJ y rhai a oedd yn bresennol i'r cyfarfod, a gwnaed cyflwyniadau i Aelodau'r Senedd.

1. Cofnodion y cyfarfod diwethaf – Delyth Jewell AS

Nid oedd unrhyw ddiwygiadau i'r cofnodion blaenorol. Cynigiwyd y cofnodion gan David Rees AS ac eiliwyd gan Huw Irranca-Davies AS ar ôl y cyfarfod.

2. Ethol cadeirydd, is-gadeiryddion ac ysgrifenyddiaeth – Joseph Carter a'r is-gadeirydd

Etholwyd Huw Irranca-Davies AS yn Gadeirydd. Ail-etholwyd Delyth Jewell AS a Janet Finch-Saunders AS yn Is-gadeiryddion. Bydd Awyr Iach Cymru yn parhau fel ysgrifenyddiaeth.

3. Llygredd aer a theithio llesol yng Nghasnewydd – Patrick Williams, Sustrans Cymru

Mae'n hanfodol ymgysylltu â phobl ifanc, gan mai nhw fydd yn cael eu heffeithio fwyaf gan Ddeddf Aer Glân. Nhw sydd â'r llwyfan lleiaf wrth leisio eu pryderon, felly mae'n bwysig inni ymhelaethu ar eu pryderon.

Daeth OI o Ysgol Gynradd Charles Williams i rannu ei phrofiad o lygredd aer. Tra'n feichiog, bob tro yr aeth OI i weithio yn yr ysgol roedd yn teimlo'n gyfogledd. Darganfu mai llygredd oedd yn gwneud iddi deimlo felly.

Mae dwy ysgol fawr yn y pentref, gyda chyfanswm o 2,400 o blant rhyngddynt o fewn milltir i'w gilydd.

Yn 2016 rhyddhawyd asesiad manwl o ansawdd aer ond ni chafodd ei ddilyn i fyny. Mae datblygiad newydd wedi cychwyn tua milltir a hanner o'r ysgol, gyda thryciau a lorïau yn ychwanegu at ddirywiad ansawdd yr aer. Yn 2021, cychwynnodd rhieni Ysgol Gynradd Charles Williams grŵp ansawdd aer a cheisio dod o hyd i ffyrdd o leihau llygredd, ond anwybyddwyd pob syniad, naill ai oherwydd diffyg cyllid neu oherwydd yr aros am geir trydan. Fodd bynnag, ni fydd lorïau, faniau ac ati yn gerbydau trydan, a dyma'r llygrwyr mwyaf. Mae OI yn gobeithio y bydd y Ddeddf Aer Glân yn mynd yn ei blaen ac yn helpu'r plant.

Mae gan PW blant mewn ysgol ar un o strydoedd mwyaf llygredig y wlad. Mae yna lawer o rieni pryderus sydd eisiau gwneud rhywbeth, ond mae'n fyd dryslyd ac mae'n anodd gwybod sut i wneud newid.

Gosodwyd monitor ansawdd aer yng Nghasnewydd y tu allan i ysgol. Mae'n dal ansawdd aer amser real, llygryddion, osôn, ac yn monitro'r amgylchedd hinsoddol fel tymheredd. Cyflwynodd PW ddata i'r grŵp a dywedodd wrthym fod tua 450 o geir yn pasio'r monitor rhwng 8am a 9am. Mae brigau clir o ddydd Llun i ddydd Gwener yn ystod amser gollwng a chasglu. Mae lefelau llygredd yn uwch na lefelau Sefydliad Iechyd y Byd. Mae brigau hefyd yng nghanol y nos, a does dim rheswm clir am hyn. Gall hyn ymwneud â lefelau llygredd ar yr M4.

Beth nesaf?

- Cyfrifoldeb a newid ymddygiad
- Canolbwytio ar gyfathrebu data a rhieni
- Gweithio gyda grwpiau cymunedol lleol eraill (Caerllion Werdd – cynllunio i ychwanegu AQ a data i wefan, cymdeithas ddinesig
- Gweithio gyda'r brifysgol
- Gwelliannau i'r amgylchedd cerdded a beicio lleol

Mae bwlch gweithredu gwerth rhwng pobl sy'n poeni am yr amgylchedd a methu â deall sut y gall eu gweithredoedd gael effaith.

Gofynnodd OI i rieni sy'n byw ymhell o Gaerllion gael tocynnau bws am ddim, gan fod bysiau trydan yn dod o Gasnewydd. Mae disgyblion eisoes yn cael teithio am ddim ar fysiau os ydynt dros 3 milltir i ffwrdd o'r ysgol. Mae cludiant bws am ddim gyda chymhorthdal yn hanfodol i newid moddol. Os caiff [Adroddiad Burns](#) ei roi ar waith, gellid gwneud gwahaniaethau enfawr i fywydau pobl yng Nghaerllion a ledled Casnewydd.

Lleisiodd KH ei gefnogaeth i drigolion Caerllion yn cael mynediad i amgylcheddau iach a hoffai gael sgysiau gyda'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch sut i wneud i hyn ddigwydd.

Byddai'n dda gweld ysgolion yn adrodd ar niferoedd y disgyblion sy'n cerdded i'r ysgol, ac mae angen inni ei gwneud yn hawdd i'r rhieni deithio'n gynaliadwy gan mai hwy sy'n gwneud y penderfyniadau.

Pe bai yna gamera a system wefru i ganfod lorïau'n mynd trwy ardaloedd lle na ddylen nhw fod, gallai hyn fod yn ateb da i'r broblem.

Diweddariad ar y Mesur Aer Glân – Olwen Spiller

Rhoddodd OS ddiweddariad ar y Bil Aer Glân yn siarad am ba fath o bethau sy'n debygol o ymddangos ynddo.

Diolchodd i Sustrans am eu cyflwyniad a dywedodd y byddai ffocws penodol ar bobl ifanc yn y Bil a sut rydym yn eu helpu.

Bydd Julie James yn mynychu'r GRhG nesaf i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y Bil Aer Glân.

Ni allai OS roi dyddiad cyflwyno i'r grŵp heddiw. Bydd y Bil hwn yn cael ei gyflwyno cyn toriad yr haf y flwyddyn nesaf ac fel arfer bydd yn cymryd 9-10 mis o'i gyflwyno i gydsyniad brenhinol yn dibynnu ar rai seibiannau yn ystod y cyfnod hwnnw. Bydd y Bil yn nodi gwahanol adrannau a ddaw i rym. Bydd y Bil yn cyflwyno rheoleiddio uwch ynghylch ansawdd aer.

Gofynnodd CD am reoleiddio llosgi domestig. Cadarnhaodd OS na fydd y Bil yn cynnwys hyn a bod Llywodraeth Cymru eisoes â llawer o'r pwerau yr oedd eu hangen arni.

Hoffai OS gyfarfod ag OI a PW y tu allan i'r cyfarfod hwn i drafod eu hadborth ymhellach.

Mae yna rai monitorau a fydd yn rhoi system goleuadau traffig i chi a fyddai'n dda i'w gosod y tu allan i ysgolion. Byddai'n ddefnyddiol i bobl weld sut mae llygredd aer yn amrywio drwy gydol y dydd a gallai achosi newid ymddygiad.

Dywedodd HB na ddylem aros i ddata amgylcheddol er mwyn weithredu. Rydyn ni'n gwybod beth sy'n gweithio a beth fydd yn ysgogi newid ymddygiad, felly dylem fod yn gweithredu hyn.

Joseph Carter – y cyfarfod nesaf a'r gwaith sydd i ddod

Cynhelir y cyfarfod nesaf ddydd Iau 30 Tachwedd. Bydd Julie James AS yn bresennol i siarad â'r rhai sy'n bresennol am y Bil Aer Glân.

UFA – Cadeirydd

Nid oedd unrhyw fater arall.